

СТАНОВИЩЕ

от д-р Милена Петрова Йорданова –
професор в Софийския университет „Св. Климент Охридски“

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1. Филология (Общо и сравнително езиковедие)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19.11.2024 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Общо езиковедие и история на българския език“ към Филологически факултет, като кандидат участва гл. ас. д-р Марияна Асенова Карталова от катедра „Общо езиковедие и история на българския език“ към Филологически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД-22-72 от 17.01.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури по конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Общо и сравнително езиковедие), обявен за нуждите на катедра „Общо езиковедие и история на българския език“ към Филологически факултет. Избрана съм за автор на становище по процедурата на първото заседание на научното жури.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат гл. ас. д-р Марияна Асенова Карталова от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Представеният от кандидата комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи: молба за допускане до участие в конкурса; професионална

автобиография; копие на диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“; копие диплома за образователна и научна степен „доктор“; списък на научните трудове и публикациите; копия на научните публикации; списък на цитиранията; справка за съответствие с минималните национални изисквания; анотация на материалите на български и английски език; самооценка на приносните моменти в изследванията на български и английски език; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; удостоверение за трудов стаж; справка за учебната работа; служебна бележка за участие в научноизследователски проекти. Приложени са различни грамоти, сертификати и други документи, удостоверяващи дейността на колегата.

Съгласно приложената справка за покриване на минималните национални изисквания по ЗРАСРБ и справката от НАЦИД, потвърждавам, че д-р Марияна Карталова отговаря по всички показатели на минималните национални изисквания.

Марияна Асенова Карталова е възпитаник на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, където последователно се обучава в трите степени на висше образование. Учи в бакалавърската програма „Български език и новогръцки език“ (2007–2011), където получава професионална квалификация за учител по български и новогръцки език и литература; завършва (2012) магистърска програма „Актуална българистика“ (тема на магистърската теза „Устойчивите сравнения с анималистичен компаратум в българския и новогръцкия език“). През 2016 г. и ѝ е присъдена образователна и научна степен „доктор“ след обучение в докторска програма „Общо и сравнително езикознание“ (тема на дисертационния труд „Фразеологични единици със зоо- и фитокомпонент в българския и гръцкия език“). От 2018 г. работи последователно като асистент и главен асистент в катедра „Общо езикознание и история на българския език“ към Филологически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Обща характеристика на дейността на кандидата

За участие в конкурса за „доцент“ д-р Марияна Карталова е предоставила един хабилитационен труд; една монография, публикувана на базата на защитен дисертационен труд и 19 статии, от които една публикувана в научно издание, реферирано и индексирено в световноизвестни бази данни с научна информация. В общи линии публикационната дейност на гл. ас. д-р Марияна Карталова може да се раздели на две тематични области: от една страна – публикации в областта на фразеологията, където силно е застъпено проучването на фразеологични словосъчетания, представляващи образни и устойчиви сравнения или пословици и поговорки; а от друга страна – публикации в областта на ономастиката с акцент върху антопонимията. Съвсем закономерно двете тематични области в научната продукция на кандидата се пресичат и в резултат на това се осъществяват публикации, в които се прави опит да се проследи актуализирането на собствени имена в различни фразеологични единици. Докато дисертационният труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ („Фразеологични единици със зоо- и фитокомпонент в българския и гръцкия език“) е в областта на фразеологията, то хабилитационният труд „Фамилните имена на българите, мотивирани от професия или занаят“ на колежата Карталова е в областта на ономастиката. Трайният интерес към тези две езиковедски области ясно показва сериозността в подготовката на кандидата. Монографията, представена като хабилитационен труд по настоящия конкурс, е задълбочено изследване, върху българските фамилни имена, произлезли от названия на професии и занаяти. В книгата колежата въвежда читателя в темата, като прави преглед на развитието на българската антропонимна система и на занаятите по българските земи. В третата глава на монографията колежата е разпределила ексцерпирания материал в 17 тематични групи, като срещу всяко фамилно име се посочва семантиката на мотивиращата лексема. Д-р Карталова стига до интересно заключение въз основа на анализирания данни, според което се установява, че има фамилни имена, които могат да се отнесат към повече от една тематични групи (с. 70–71). Синонимията при българските фамилни имена се дължи обикновено на факта, че в езика ни са се използвали както домашни, така и чужди думи за назоваване на

дадена професия или занаят. Добро впечатление прави, че колегата представя в цялост емпрунтологичния път на заемките, без да се ограничава само до езика посредник (най-често турски). С оглед на направените заключения по отношение на синонимията, съвсем закономерно тези данни се припокриват в известна степен и с изводите по отношение на етимологията на разглеждания вид български фамилни имена. Статистическите данни ясно показват, че значително преобладават българските фамилни имена (над 80 %), мотивирани от професии и занаяти, представени от думи с чужд произход. Водещо място (около 2/3) сред тях имат заемките от турски произход, въпреки че в наши дни голяма част от тези думи, назоваващи професии и занаяти, не са част от книжовния пласт на езика ни, а са част от диалектната лексика. Важен извод в монографията е, че какъвто и да е произходът на думите, мотивиращи фамилните имена, обект на изследване, те отразяват професии и занаяти, които традиционно са се практикували по нашите земи (с. 155). От друга страна се наблюдава тенденцията, че изчезването на професия или занаят води до отмиране и на фамилното име. Приложеният в края на хабилитационния труд азбучен показалец на ексцерпирания български фамилни имена от разглеждания вид, е изключително полезен справочник, който може да се използва не само от специалисти, но и от всички, проявяващи интерес към тази проблематика.

Кандидадът гл. ас. д-р Марияна Карталова е представила списък на забелязани цитирания в научни издания, от който става ясно, че е покрила необходимия брой точки съгласно минималните национални изисквания.

До мен като член на научното жури към момента на депозирането на становището не са постъпили сигнали за наличие на неправомерно използване на научни публикации от кандидата.

Критични забележки и препоръки

Бих си позволила да препоръчам на д-р Карталова да разшири мрежата от конференции и периодични издания, в които публикува статиите и докладите си, за да може резултатите от изследванията ѝ да достигнат до по-голяма читателска аудитория.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Марияна Асенова Карталова отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници. Теоретичните разработки, представени за конкурса, имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Марияна Карталова е несъмнена.

Постигнатите от гл. ас. д-р Марияна Асенова Карталова резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на гл. ас. д-р Марияна Асенова Карталова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Общо и сравнително езикознание).

17.03.2025 г.

Изготвил становището:

(подпис)

(проф. д-р Милена Йорданова)